GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḊI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNŢIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 86. *Dumineca, 19 Aprilie (1 Maiu).* **1887.**

Datorĭ suntemŭ orĭ nu sĕ ne jertfimŭ pentru causa naţională?

II.

Braşovŭ, 18 (30) Aprilie.

Sĕ ne închipuimŭ unŭ satŭ românescŭ dintre cele multe câte le avemŭ în acéstă ţéră: în mijloculŭ acestui satŭ se află o curte mare cu-o casă domnéscă; în casă trăiesce unŭ mare proprietarŭ românŭ, omŭ independentŭ, care a ajunsŭ la o frumósă stare prin sîrguinţa lui şi prin munca ómenilorŭ din satŭ, carĭ îĭ lucrézĕ pămênturile şi îĭ cară în şurĭ ródele câmpului.

Sĕ ne închipuimŭ mai departe, că peste acestŭ satŭ este pusŭ unŭ solgăbirĕu ungurŭ din cei mai vrăşmaşĭ, representantulŭ guvernului în acelŭ ocolŭ, şi că acesta urăsce némulŭ românescŭ, nu'lŭ dóre inima de ómenii din satŭ, îĭ prigonesce şi îĭ şicanéză făr' de nicĭ o milă.

Ce se 'ntêmplă? Ţĕranii, cu ajutorulŭ cărora marele proprietarŭ românŭ şi-a agonisitŭ averea, se ducŭ în strîmtórea lorŭ la elŭ sĕ 'lŭ róge sĕ sară în ajutorulŭ lorŭ şi sĕ i scape de năpastea solgăbirăéscă.

Este aşadér causa comună naţională a ţĕranilorŭ din acelŭ satŭ, care vine şi cere sĕ fiă susţinută şi apĕrată de proprietarulŭ românŭ cu posiţiune independentă din satŭ.

Sĕ ne închipuimŭ în fine, că marele proprietarŭ este din întêmplare unŭ cititorŭ alŭ „Tribunei" şi că tocmai cu o ḋi mai înainte de a se presenta ţĕranii la elŭ a cetitŭ în acéstă fóiă că:

„Ómenii cu posiţiune independentă nu suntŭ datorĭ sĕ se pună în conflictŭ cu guvernulŭ şi cu societatea maghiară pentru ca sĕ susţină causa naţională a Românilorŭ; că trăescŭ mai nesupĕraţĭ décă n'o facŭ acésta şi totŭ ómenĭ cum se cade rĕmânŭ décă ómenĭ cum se cade sunt".

Ce'şĭ va gândi elŭ? — Décă voiu sări pentru ţĕranĭ, îşĭ va ḋice elŭ, voi veni în conflictŭ nu numai cu solgăbirĕulŭ, ci şi cu fişpanŭ-paşa, care se face luntre şi punte pentru solgăbirĕu şi aşa 'mĭ voiu atrage asupra capului meu mulţime de supĕrărĭ şi nĕcazurĭ. Omŭ cum sĕ cade sunt, şi „Tribuna", care se fălesce că e fóiă naţională a Românilorŭ, ḋice că totŭ omŭ cum se cade voiu remâné şi décă nu mĕ voiu lua de pĕrŭ cu solgăbirĕulŭ pentru causa ţĕranilorŭ românĭ. — Aşadér ca sĕ pótă trăi nesupĕratŭ elŭ le va ḋice ţĕranilorŭ:

— „Dragii mei! Vĕ iubescŭ, căcĭ sunteţĭ muncitorĭ şi ómenĭ de trébă şi cu tótă inima aşĭ face ce'mĭ cereţĭ şi v'aşĭ ajuta, dér nu'mĭ este cu putinţă. Vremurile suntŭ grele şi vrăşmaşii sunt neîmpăcaţĭ, nu vĕ potŭ da dér altŭ sfatŭ, decâtŭ „sĕ răbdaţĭ şi sĕ vĕ păstraţĭ puterile." Étă aşa ḋice şi fóia nóstră naţională din Sibiiu şi dór o vrea Dumneḋeu sĕ se mai schimbe şi aste vremurĭ şi sĕ avem şi noi deregĕtorĭ mai bunĭ şi mai drepţĭ!"

— „Bine domnule — vorŭ rĕspunde ţĕranii — dér pân' atuncĭ noi ne prăpădimŭ de atâtea nĕcazurĭ. Măria sa solgăbirĕulŭ, când sunt ḋile frumóse şi amŭ trebui şi noi sĕ ne lucrămŭ câmpurile, ca sĕ avemŭ de unde sĕ plătimŭ darea grea, ne trimete cu jandarii sĕ facemŭ drumurĭ. De aceea amŭ venitŭ la d-ta, care scii carte şi scii vorbi şi cu domnii ungurĭ, că dór vei puté face ca sĕ mai aibă şi ei milă de bieţii ómenĭ!"

— „Voiu vorbi, dragii mei, voiu vorbi, dér vĕ spunŭ înainte, că n'amŭ nădejde de isbêndă. Dumneḋeu numai sĕ v'ajute!"

Ţĕranii se ducŭ cu feţele posomorîte şi cu capetele plecate, ei sêmtŭ că au rĕmasŭ singurĭ pradă volniciei birĕescĭ şi dândŭ din capŭ oftéză: „Slabă nădejde! Ungurii ne ḋicŭ că domnulŭ nostru din satŭ e omulŭ nostru, ce folosŭ că a învĕţatŭ atâta carte şi are avere aşa de mare décă nu ne póte ajuta? Preotulŭ şi dascălulŭ nostru ne totŭ îndémnă sĕ ne trimetemŭ copii la şcólă, apoi ce hasnă vomŭ avé noi de învĕţătura lorŭ, décă nu ne vorŭ puté apĕra de nedreptăţĭ?"

Proprietarulŭ rĕmâne şi elŭ întristatŭ de durerea ţĕranilorŭ. O voce tainică îĭ şoptesce, că trebue sĕ facă ceva pentru ei. Este consciinţa datoriei sale ca omŭ şi Românŭ, care se mişcă în peptulŭ lui. Dér în momentulŭ când era sĕ se hotărască a prinde caii la căruţă spre a merge sĕ apere causa ţĕranilorŭ, dă cu ochii din nou de fóia „naţională" din Sibiiu şi, fără sĕ vrea, îşĭ aduce aminte de multele nĕcazurĭ, ce le póte întêmpina dela puternicii comitatului décă se va pune în conflictŭ cu solgăbirĕulŭ. „Datorŭ nu suntŭ," îşĭ va ḋice, „aşa stă scrisŭ negru pe albŭ, de ce sĕ-mĭ mai facŭ dér din capŭ călindarŭ?"

Din momentulŭ acesta causa naţională a Românilorŭ acelui satŭ va fi lăsată în scirea solgăbirĕului. Ţĕranii, vĕḋêndŭ că proprietarulŭ nu se pune cu peptulŭ ca sĕ-i apere, se vorŭ rĕci de către elŭ şi nu vorŭ mai merge cu aceeaşĭ plăcere ca mai înainte sĕ i lucre câmpurile. Astfelŭ relaţiunile dintre Românulŭ cu posiţiune independentă şi dintre sĕtenĭ se vorŭ slăbi pe ḋi ce merge, elŭ le va apăré lorŭ ca unulŭ care este înţelesŭ cu domnii şi, când îĭ va chiăma pe moşia sa, vorŭ începe a cârti şi a se îndĕrĕtnici. Atuncĭ proprietarulŭ, vrêndŭ aşĭ apĕra interesele, va trebui sĕ se sprijinéscă pe puterea solgăbirĕéscă în oposiţiune cu ţĕranii şi sĕ-i ducă cu pandurii şi cu jandarii la câmpŭ, când va fi mare nevoiă, cum se face adeseorĭ în favórea proprietarilorŭ marĭ ungurĭ şi chiar jidanĭ.

„Stau bine cu solgăbirĕulŭ, îĭ va învĕţa elŭ minte pe sĕtenĭ!" Gândindu-se astfelŭ, omulŭ cu posiţiune independentă a încetatŭ de a mai fi şi omŭ cum se cade, *căcĭ Românŭ cum se cade n'a mai fostŭ din acelŭ momentŭ, când datoria naţională i-a impusŭ de a sări în ajutorulŭ ţĕranilorŭ şi a jertfi totulŭ pentru causa lorŭ sfântă şi dréptă, ér elŭ n'a făcutŭ nimicŭ.*

Amŭ adusŭ acestŭ esemplu, pentru ca orĭ şi cine sĕ pótă înţelege clarŭ şi limpede, de ce combatemŭ noi pĕrerile emise de „Tribuna", şi ca sĕ védă, ce urmărĭ rele potŭ avé nisce articulĭ scrişĭ cu uşurinţă şi cu nepricepere într'unŭ timpŭ, când mai multŭ ca orĭ şi când causa nóstră naţională este ameninţată şi când mai multŭ ca orĭ şi când ni se cere sĕ ne punemŭ în conflictŭ cu adversarii noştri pentru apĕrarea ei.

Sĕ trecemŭ acum la alŭ doilea articulŭ alŭ „Tribunei," în care ea se acaţă de noi, din causă că în articululŭ nostru din Vinerea Pascilorŭ amŭ fostŭ combătutŭ teoria periculósă a acelorŭ Românĭ carĭ susţinŭ, că nimenea nu e obligatŭ a aduce jertfe pentru naţiune.

„Tribuna," mărturisindŭ că şi ea face parte din tagma celor ce nu vor sĕ admită *datoria* de a ne jertfi pentru causa naţională românéscă, ḋice între altele:

»Nĭ-e greu a ne gândi, că jertfa de sine a Mântuitorului nostru, chiar acestŭ mai sfântŭ evenimentŭ în viéţa omenirei a fostŭ adusŭ dreptŭ argumentŭ conra nóstră".

„Ei bine! Christosŭ nu din *datoriă*, ci din *iubire* s'a jertfitŭ!"

„*Iubirea* către neamulŭ lorŭ avemŭ sĕ o cultivămŭ în Românĭ, décă voimŭ ca ei sĕ se expună şi sĕ aducă jertfe pentru causa românéscă, căcĭ *datorŭ* nu este nimenĭ, nimenĭ *nu póte sĕ fiă silitŭ*, décă iubirea nu 'lŭ îndémnă la fapta cea bună."

»Décă ar fi cineva, care ar voi sĕ redice cuţitulŭ siluirii, sĕ-lŭ redice chiar şi asupra nóstră: noi îlŭ respingemŭ, îlŭ detestămŭ ca pe unŭ duşmanŭ alŭ némului nostru! Pentru noi nu esistă altă armă decâtŭ sentimentulŭ comunŭ alŭ ómenilorŭ de bine: stima pentru toţĭ ómenii onorabilĭ, devotamentulŭ către cei ce se distingŭ în lupta pentru causa comună şi dispreţulŭ adâncŭ pentru cei ce compromitŭ neamulŭ nostru prin faptele lorŭ orĭ profită de posiţiunea grea a Românilorŭ, ca sĕ parvină şi sĕ se mănţină.«

„Până aci! — mai departe noi nu mergemŭ". (»Tribuna« nr. 78 din 1887).

Cetindŭ aceste pasage în articululŭ de fondŭ alŭ „Tribunei", vrêndŭ nevrêndŭ, amŭ trebuitŭ sĕ ajungemŭ la trista convingere, că celŭ ce le-a scrisŭ n'are concepte clare despre ceea ce numesce elŭ „iubire" şi „sentimentŭ comunŭ alŭ ómenilorŭ de bine" şi că n'are *de locŭ* concepte despre datoria morală a omului în specialŭ, că-i lipsescŭ în fine chiar şi cunoscinţele elementare despre legile psihice.

Ḋice „Tribuna", că Christosŭ nu din datoriă, ci din iubire s'a jertfitŭ. Va se ḋică „Tribuna" pune făţişŭ, ca doi polĭ opuşĭ, datoria şi iubirea şi nicĭ ideiă n'are despre o *datoriă de a iubi*. Pe semne, că celorŭ ce scriu întrînsa capulŭ le este aşa de plinŭ cu alte lucrurĭ, încâtŭ au uitatŭ chiar şi de cele ḋece poruncĭ ale lui Moise şi de principiile cardinale ale creştinismului depuse în noulŭ testamentŭ. Ei bine, nu este o poruncă în legea lui Moise ca copii sĕ iubéscă şi sĕ cinstéscă pe părinţii lorŭ? Şi nu demandă categoricŭ evangelia creştinilorŭ: iubesce pe deaprópele tĕu, ca pe tine însuţĭ, iubesce chiar şi pe duşmanulŭ tĕu?

Basa şi isvorulŭ iubirei de ómenĭ este aşadér sentimentulŭ de datoriă, şi chiar iubirea Mântuitorului nostru pentru omenime a isvorîtŭ din datoria lui către Tatălŭ celŭ cerescŭ, care i-a demandatŭ sĕ se aducă pe sine jertfă pentru ca, cum ḋice evangelia, sĕ redice pe Adamŭ celŭ căḋutŭ, mântuindŭ omenirea din robia pĕcatului.

Cumcă i-a fostŭ impusă acéstă datoriă resultă şi de acolo, că atuncĭ când era sĕ mérgă spre mórtea crucii s'a rugatŭ de părintele sĕu celŭ cerescŭ, cu sudorĭ de sânge pe faţă, că décă este cu putinţă sĕ trécă paharulŭ acesta dela elŭ. Făcut'a Christosŭ acésta numai purŭ şi simplu din sentimentulŭ de iubire, orĭ în acelaşĭ timpŭ şi din sentimentulŭ de datoriă?

Cum ar puté sĕ céră scriptura sĕ iubimŭ chiar şi pe adversarii noştri, décă acésta iubire nu arŭ întemeia-o pe datoria crestinéscă a omului faţă cu deaprópele sĕu? Şi nu totŭ scriptura ḋice, că păstorulŭ celŭ bunŭ trebue sĕ-şĭ pună şi sufletulŭ pentru turma sa? Acésta poruncă creştinéscă nu este ea óre întemeiată pe datoria ce-o are unŭ păstorŭ sufletescŭ către credincioşii sĕi?

Şi décă este vorba de iubire, întrebămŭ, are „Tribuna" ideă despre ceea ce va se ḋică iubirea de patriă şi de naţiune?

După cuvintele ei de mai susŭ trebue sĕ ne îndoimŭ, deórece ea nu vrea sĕ admită esistenţa unei datorii, pe când filosofii tuturorŭ vécurilorŭ recunoscŭ că celŭ mai de căpetenia şi mai nobilŭ isvorŭ alŭ acestei iubirĭ, este consciinţa datoriei, care légă pe individŭ, ca pe o verigă într'unŭ lanţŭ, de patria şi de naţiunea sa, a datoriei ce-o are fiă-care cetăţênŭ de a apĕra patria şi naţiunea sa nu numai în contra duşmanilorŭ din afară, ci şi în contra esploatatorilorŭ şi âpĕsătorilorŭ din întru.

„Iubirea către neamulŭ lorŭ avemŭ sĕ-o cultivămŭ în Românĭ," — ḋice »Tribuna", — décă voimŭ sĕ se expună şi se aducă jertfe, căcĭ datorŭ nu este nimenĭ, nimenĭ nu póte sĕ fiă silitŭ.«

Ei bine, este cu putinţă sĕ cultivămŭ în Românĭ iubirea către némulŭ lorŭ, fără de a le cultiva mai întâiu sentimentulŭ de datoriă către elŭ? Are „Tribuna" ideiă de ceea ce va se ḋică educaţiune naţională şi sêmţŭ de solidaritate naţională? Cum va puté unŭ Românŭ din sudulŭ Ardélului sĕ inbéscă de esemplu pe Românii din Maramureşŭ, unde n'a fostŭ niciodată şi pe carĭ nu i-a vĕḋutŭ niciodată, décă nu va

avé consciinţa datoriei naţionale şi a intereselor naţionale ce-i légă sórtea lui de a lorŭ? „Dér ce am eu cu Românii din Maramureşŭ, freceşĭ capulŭ!“ — va ḑice acela, care n'are consciinţa acestei datorii.

„Tribuna“, căreia îi lipsescŭ conceptele de datoriă, nu póte avé concepte nicĭ despre morală, căcĭ morală fără datoriă nu se póte cugeta. Astfelŭ ea sfătuesce a se da Româniloră o educaţiune morală falsă, căcĭ cere sĕ redicămŭ pănă la ceriurĭ pe aceia carĭ aducŭ sacrificii, nu pentru că acésta este datoria lorŭ, ci pentru că le convine dintr'unŭ motivŭ séu altulŭ, ér pe ceilalţĭ îi deslégă de orĭ-ce datoriă. „Tribuna“ face idololatriă personală, pe când numai principiile ar trebui sĕ le avemŭ în vedere, ér nu persónele.

„Datorŭ,“ ḑice „Tribuna,“ nu e nimenĭ, căcĭ nimenĭ nu póte sĕ fiă silitŭ.“ La ce sîlă se gândesce óre „Tribuna“? Crede că noi o vomŭ puté sili sĕ-şĭ facă datoria, décă nu-o silesce consciinţa ei? Cei ce au însĕ consciinţa datoriei trebue sĕ se supună şi *sîlei morale*, care adeseorĭ e împreunată cu marĭ jertfe, suferinţe şi amărăciunĭ.

Mai ḑice „Tribuna“, că pentru ea nu esistă altă armă decâtŭ „sentimentulŭ comunŭ alŭ ómeniloră de bine“. Ce este acestŭ sentimentŭ? De unde rĕsare elŭ? Căḑut'a din norĭ, orĭ rĕsare din consciinţa datoriei şi a solidarităţii intereseloră? Séu, ca sĕ vorbimŭ filosoficesce, nu rĕsare elŭ din cea mai înaltă convingere a Eu-lui colectivŭ alŭ Româniloră despre interesele comune naţionale?

„Tribuna“ mai vorbesce de „stima“ şi „devotamentulŭ“ către cei ce se distingŭ şi de „dispreţulŭ“ pentru cei ce compromitŭ neamulŭ. Pe ce se póte basa acéstă stimă şi acestŭ dispreţŭ décă nu pe faptulŭ împlinirei séu neîmplinirei datoriei naţionale? Cum o se pótă despreţui şi excomunica „Tribuna“ pe unŭ Românŭ, numai pentru că nu iubesce?

Esistă o armă mai puternică decâtŭ „sentimentulŭ publicŭ“ alŭ „Tribunei“ şi acésta este mustrarea consciinţei Românului, care trebue sĕ-i sdrobéscă sufletulŭ, când se va convinge, că nu şĭ-a împlinitŭ datoria către naţiunea sa, care îi cere ajutorŭ.

Inainte de tóte este dér datoria, sfânta datoriă naţională, care trebue sĕ ne pĕtrunḑă inimile, ca sĕ pótă rĕsări dintrînsa adevĕrata iubire, adevĕratele sentimente de moralitate şi de libertate. Numai când se vorŭ unì aceste nobile sentimente în inima Românului, va fi şi elŭ pe deplinŭ pĕtrunsŭ de idea sublimă de jertfire, ideă care a regeneratŭ némurile în tóte timpurile.

Inainte de aşĭ da sufletulŭ pe cruce Christosŭ a ḑisŭ: „Dómne értă-le că nu sciu ce facŭ!“ Dintrînsulŭ a vorbitŭ atuncĭ numai curata iubire către némulŭ omenescŭ.

Iubirea către némulŭ nostru este care ne face şi pe noi în acestŭ momentŭ, ca creştini şi Românĭ ce suntemŭ, sĕ uitămŭ de durerea sufletéscă ce ni-au causat'o colegii din Sibiiu cu învĕţăturile lorŭ false şi sĕ ḑicemŭ:

Dómne értă-le că nu sciu ce scriu!

Din afară.

O telegramă din Petersburgŭ comunică, că din ordinulŭ şefului **institutelorŭ militare de învĕţămêntŭ de acolo** au fostŭ întrunițĭ **toţĭ elevii** acelora în salele corpului Pawlow, ca sĕ asiste la o conferinţă a cunoscutului generalŭ Bogdanovicĭ asupra ultimului rĕsboiu. Generalulŭ îşĭ esprimà speranţa că tinereţea eleviloră nu'i va împedeca a'şĭ dovedi vitejia lorŭ în casulŭ unui rĕsboiu. Inţelépta politică a Ţarului e îndreptată asupra întărirei păcii europene, dér décă acéstă ţintă nu s'ajunge şi s'ar simţi mirosŭ de prafŭ de puşcă, atuncĭ — ḑise generalulŭ — vorŭ eşi din mijloculŭ lorŭ, alŭ tineriloră, noui Suwarowĭ şi Scobelewĭ.

Cu privire la **cestiunea afgană**, „Paris“ află din Petersburgŭ, că într'unŭ consiliu de miniştri, Giers a făcutŭ propunerea, care s'a şi primitŭ, în contra părerei ministrului de rĕsboiu Wannowsky, ca cestiunea afgană se fiă lăsată a'şĭ face cursulŭ sĕu, deórece în Afganistanŭ sĕ îndeplinesce acum unŭ procesŭ de descompunere, care numai mai târḑiu va face necesară o intervenţiune; în totŭ casulŭ însĕ generalulŭ Komarow sĕ'şĭ ţină trupele gata. După o întrevorbire ce a avut'o raportorulŭ din Londra alŭ lui „Temps“, cu o înaltă personalitate, nu se póte aştepta nimicŭ bunŭ dela comisiunea pentru regularea graniţeloră ruso-afgane, ce lucréză în Petersburgŭ. Anglia a concesŭ totŭ ce a cerutŭ Rusia, spre a vedé până unde merge acésta. Acum Rusia trăgănesce lucrulŭ şi adună mereu trupe la graniţa afgană în credinţa că Anglia nu scie despre acésta; dér se 'nşélă. Anglia scie, că Rusia póte lua Heratulŭ, ér Anglia nu. Dér décă crede Rusia, că 'i vomŭ permite sĕ năvăléscă prin Persia asupra Indiei, érăşĭ se 'nşélă. Ministerulŭ de rĕsboiu englesŭ desfăşură o nespusă activitate. Anglia póte mobilisa în 24 óre 60,000 ómenĭ; mulţĭ nu suntŭ, dér Anglia contéză pe fidelitatea Sepoys-iloră sĕi.

După telegramele din Londra însĕ, semnele nu arată, că Rusia e dispusă a lăsa sĕ'şĭ facă cestiunea afgană cursulŭ ei. Oficiulŭ „Reuter“ publică din Bombay scirĭ din isvorŭ indigenŭ afganŭ, că Ruşii au 2000 de ómenĭ în Kilif şi că întărescŭ garnisóna din Penideh (probabilŭ că Penjdeh). Guvernatorulŭ din Taşkend a fostŭ numitŭ cu puterĭ întinse guvernatorŭ alŭ Andijanului (provincia Ferghana), ca sĕ observe cele ce se petrecŭ în Chitral, Ghilgit şi Afganistanŭ. Aci mai alesŭ lucrurile stau rĕu de totŭ, căcĭ revoluţiunea ia proporţiunĭ marĭ. Amintitulŭ oficiu comunică din Allahabad scirea dată de „Pioneer“, că întréga seminţiă Ghilzais din Shutargurdan spre sudŭ e revoltată, totŭ asemenea şi o parte din seminţia Suleiman-Kheyl-Ghilzais şi Hazares, carĭ locuescŭ regiunea din sudŭ de Ghuzni.

Cei din Constantinopolŭ suntŭ fórte îngrijaţĭ de necontestabilele mĕsurĭ militare ce le ia Rusia în Ostŭ şi'şĭ punŭ întrebarea, că óre acelea nu suntŭ preludiulŭ unui marşŭ în Afganistanŭ. Ruşii ḑicŭ, că acésta atêrnă de atitudinea Angliei în cestiunea bulgară.

De altă parte Rusia desfăşură mare activitate şi în partea sudvestică. Din Cracovia se telegrafiază, că Ţarulŭ a datŭ ordinŭ sĕ se încépă imediatŭ fortificarea Chievului. „Gazeta Narodowa“ raportéză, că unŭ corpŭ întregŭ de armată din guvernămêntulŭ Charkow a fostŭ translocatŭ la Volhynia şi Ukrania. Construirea căii ferate strategice Chelm-Brzesc se face cu atâta grabă, încâtŭ terminarea ei, pusă în perspectivă pentru sfêrşitulŭ lui Iulie, se aştéptă pe la mijloculŭ lui Maiu. Totŭ aşa în guvernămêntulŭ Lublin se lucréză din tóte puterile şi cu tótă graba la construirea şoseleloră mai importante.

SCIRILE ḐILEI.

Rescriptulŭ Maiestăţii Sale către archiducele *Albrecht* din incidentulŭ *jubileului* de 60 anĭ ca ostaşŭ, s'a cetitŭ în Cluşiu înaintea armatei în tóte trei limbile: română, germană şi maghiară. Rescriptulŭ cuprinde faptele strălucite şi meritele archiducelui faţă cu armata.

—x—

„Kolozsvár“ se plânge contra magistratului din *Timişóra*, susţinêndŭ că acesta ar tracta durŭ pe *Ciagăii* veniţĭ din Bucovina; 189 de Ciangăi sosindŭ din Bucovina pentru a se colonisa în ţinutulŭ Dunărei de josŭ au fostŭ pretutindenea cu dragŭ primiţĭ — ḑice fóia unguréscă. Comuna „Kekae“, care este locuită de Valachĭ şi de Germanĭ, a încunosciinţatŭ pe cale telegrafică oficiolatulŭ primăriei din Timişóra despre sosirea Ciangăiloră acolo, cerêndu-i totodată patrioticulŭ sprijinŭ pentru Ciangăi. Oraşulŭ, în locŭ de sprijinŭ, a trimisŭ 8—10 poliţiştĭ, carĭ se huiduiéscă pe Ciangăi. „Casulŭ acesta, ḑice „Kolozsvar“, a produsŭ mare indignaţiune între cetăţenĭ“. — Dér de te-orŭ desminţi cei din Timişóra?

—x—

Alegĕtorii românĭ din cercurile electorale ale *Sibiului* suntŭ convocaţĭ la o conferinţă electorală în Sibiiu pe ḑiua 1 Maiu n., ér cei din cerculŭ *Cisnădiei* suntŭ convocaţĭ în Boiţa pe ḑiua de 5 Maiu n.

—x—

Ministrulŭ de instrucţiune *Trefort* încă în 1880 se obligase a da din visteria ţĕrii şcóleloră poporale din Budapesta o subvenţiune de 31,000 fl. In ḑilele aceste însĕ ministrulŭ încunosciinţà pe magistratŭ, că nu e în stare a-şĭ împlini obligămêntulŭ, pentru că absolutŭ nu mai are de unde sĕ dea banĭ.

—x—

Ministrulŭ *Trefort* au ordonatŭ printr'unŭ emisŭ-cercularŭ, ca şcolarii, carĭ la esamenulŭ de maturitate au căḑutŭ din mai multe obiecte şi de aceea au sĕ fiă amânaţĭ pe durata de unŭ anŭ, în casulŭ când amânarea s'a făcutŭ în Septemvre, potŭ repeţi esamenulŭ de maturitate deja în luna Iunie, care urméză mai aprópe.

—x—

Comuna *Vizna* din comitatulŭ *Timişŭ*, se află în mare ferbere. Ţĕranii s'au revoltatŭ în contra proprietarului Ludwig Rugats, au împuşcatŭ asupra lui şi l'au ameninţatŭ că'i incendiază casele. Primăria comunală a cerutŭ dela poliţia din Timişóra sĕ triméta repede gendarmeriă. Causa revoltei este unŭ procesŭ ce l'a perdutŭ comuna contra lui Rugats.

—x—

In comitatulŭ *Maramureşiu* starea învĕţămêntului poporalŭ este cea mai rĕmasă îndĕrĕptulŭ tuturorŭ comitateloră, aşa raportéză inspectorulŭ şcolarŭ unguresŭ d'acolo. Numĕrulŭ locuitoriloră este 227,436; comune suntŭ 160, dintre carĭ în cincĭ n'a fostŭ şcólă, éră în celelalte comune au fostŭ 220 şcóle, mai cu sémă totŭ poporale. Dintre aceste 41 suntŭ şcóle de statŭ, 3 comunale, celelalte confesionale; în 74 şcóle limba de propunere este cea maghiară, în 48 pre lângă cea maghiară este şi cea ruténă, germană séu română; în celelalte limba de propunere nu este cea maghiară. Invĕţătorĭ suntŭ 248, din carĭ 53 necualificaţĭ; limba maghiară numai 2 nu o sciu. Veniturile anuale ale şcóleloră suntŭ 136,273 fl., în care sumă este şi ajutorulŭ statului de 63,502 fl. Pentru lefile învĕţătoriloră s'au întrebuinţatŭ 97,494 fl. Obligaţĭ la şcólă suntŭ 40,026, din carĭ numai 16,057 au cercetat'o. Pentru înaintarea maghiarisării statulŭ şi în acestŭ anŭ a creatŭ 7 posturĭ învĕţătorescĭ nouĕ, sporindŭ subvenţiunea cu 4272 fl. — Opintirĭ zadarnice!

—x—

Ministrulŭ de interne a permisŭ érăşĭ ḑiarului „Neue Züricher Zeitung“ sĕ între în ţĕrile corónei ungare, după ce redactorulŭ aceleia s'a obligatŭ în scrisŭ, că nu va mai publica articulĭ în contra Unguriloră.

—x—

D-lŭ F. Salles a tradusŭ în limba francesă frumósele nuvele ale *Carmen Sylvei* (Regina României), scrie „Românulŭ“.

—x—

In *Graz* s'a constituită o societate pentru înfiinţarea unei comunităţĭ bisericescĭ comune gr. or. şi pentru zidirea unei bisericĭ comune gr. or. română-sêrbéscă pentru ca numerósele familii şi preste o sută de studenţĭ d'acolo sĕ aibă unde căuta şi primi mângăiere sufletéscă. Spre acestŭ scopŭ comitetulŭ într'unŭ apelŭ invită coreligionarii din tóte părţile a contribui ajutóre în banĭ, darurĭ bisericescĭ, colecte etc, carĭ suntŭ a se trimite preşedintelui societăţii Ernst nobilŭ de Zaicz, căpitanŭ ces. r. în pensiune Graz, Klosterwiesgasse, Nr. 14. Ofertele se vorŭ chita prin ḑiarele publice. Statutele suntŭ deja aprobate de autorităţile competente. „Luminătorul“ observă: „Pre lângă tótă bunăvoinţa, noi nu ne pré putemŭ însufleţi deplinŭ pentru acéstă întreprindere, fiindŭ-că suntemŭ pré păţiţĭ în astfelŭ de lucrurĭ bisericescĭ mestecate cu Sêrbii“.

—x—

In sĕptĕmâna trecută a pornitŭ din portulŭ Brăila trei vapóre cu 520 boi din România pentru Italia, spune „Rĕsboiulŭ“.

—x—

Poetulŭ şi învĕţatulŭ germanŭ *Uhland* a fostŭ sĕrbătoritŭ, din incidentulŭ aniversărei de 100 anĭ a ḑilei nascerei, mai pretutindenea de Sasii din Ardealŭ.

—x—

„Liberalulŭ“ din *Iaşĭ* află, că rabinulŭ de acolo a ameninţatŭ cu o straşnică *afurisenia* pe toţĭ aceia, carĭ vorŭ cumpĕra carne dela trunchierii evrei, până la unŭ contra-ordinŭ. Causa ar fi scumpetea, căcĭ casapii (măcelarii) nu vorŭ sĕ scadă preţurile, astfelŭ că astăḑĭ carnea, cu tótă eftinătatea viteloră, se vinde unŭ leu chilogramulŭ.

—x—

Colonelulŭ Gigârtŭ au plecatŭ în Rusia, ca sĕ aducă cai pentru armata română.

—x—

Archimandritulŭ *Veniaminŭ Popescu*, Românŭ din Macedonia, a fostŭ primitŭ în audienţă de Regele României.

—x—

»Bomba« spune, că în cursulŭ sĕptĕmânei trecute au plecat din *Brăila* următórele vapóre: 1) Vaporul numit »Dithmarschen«, sub pavilionulŭ germanŭ, încărcatŭ pe bordŭ cu 400 boi, esportarea s'a făcutŭ de casa comercială-agricolă Cirio, din Neapole pentru Italia. 2) Vaporulŭ numitŭ »Pelitan« alŭ companiei franceze Fraissinet, încărcatŭ pe bordŭ cu 100 boi, şi 3) Vaporulŭ „Principe Amedeo“ alŭ comaniei italiane Florio Rubattino, încărcatŭ pe bordŭ cu 20 boi, esportarea s'a făcutŭ de d. Romulus Zerman, comerciantŭ în oraşulŭ Brăila pentru Italia.

Serbările din Braşovŭ în onórea Episcopului Iónŭ Popasu.

Braşovŭ, 15 Aprilie 1887.

(Fine.)

Măreţŭ era conductulŭ, carele însoţea acestŭ bradŭ. Elŭ era alcătuitŭ de mai bine de 1000 persóne.

In frunte venia musica pompieriloră, care esecuta vesele marşurĭ, după aceea urmau fruntaşii parochiei

Tocile cu praporii bisericescĭ. Bradulŭ însuşĭ, împodobitŭ cu panglicĭ, era adusŭ în piciórе într'unŭ carŭ cu patru caĭ, înaintea căruia veniau călărĭ bravii Românĭ din Scheiu Nicolae *Purcăria*, Dragomirŭ *Pulpaşŭ* şi Gheorghe *Cocorandu*, dintre carĭ celorŭ doi dintêiu li se cuvine totŭ meritulŭ arangiărei frumosului conductŭ. Împrejurulŭ carului şi după carŭ urmau aprópe o sută junĭ călărĭ, împodobiţĭ cu panglicĭ şi cu verdéţă. Încheierea o făcea întrégă obştea din parochia Tocile, bărbaţĭ şi femeĭ, îmbrăcaţĭ în vestminte de sêrbătóre.

Conductulŭ acesta impunêtorŭ înaintă până la pórta bisericei Sf. Nicolae, unde publiculŭ din biserică îi eşi înainte în procesiune. Musica se opri, de asemenea şi junii călărĭ, carĭ formară două frumóse colóne, éră carulŭ cu bradulŭ intră în curtea îndesată de publicŭ. Clopotele sunau cu putere şi trésсurile bubuiau, de-ţĭ luau auḑulŭ.

După aceea se începù sfinţirea apei, la care luară parte afară de preoţii pomeniţĭ mai susŭ şi părintele Gheorghe *Perşenariu* din Braşovulŭ vechiu, precum şi părintele *Craiovénu* din Hĕlhiu.

Când preotulŭ pontificantŭ ridică crucea spre rĕsăritŭ şi pomenì numele Maj. Sale Impĕratului şi Regelui, trésсurile începură a bubui din nou. Apoi părintele *G. Perşenariu* se apropiă de bradulŭ, adusŭ într'aceea la loculŭ, unde avea sĕ fiă plantatŭ, şi punêndŭ mâna pe elŭ, rostì câte-va cuvinte pline de însufleţire, a cărorŭ încheiere fù cam următórea: „Plantezŭ acestŭ bradŭ în onórea Prea Sfinţiei Sale părintelui episcopŭ alŭ Caransebeşului Iónŭ Popasu. Dumneḑeu sĕ-lŭ ţină pe venerabilulŭ archiereu încă mulţĭ anĭ, spre bucuria nóstră a tuturora!"

Unŭ puternicŭ şi îndelungatŭ „Sĕ trăiéscă!" fù rĕsunetulŭ acestorŭ elocuente cuvinte şi ochii multora dintre cei de faţă se umplură de lacrĕmĭ de bucuriă.

După vredniculŭ parochŭ din Braşovulŭ vechiu rostì profesorulŭ Andrei *Bârseanu* vorbirea, ce s'a publicatŭ într'unulŭ din numerii trecuţĭ ai fóiei nóstre.

Entusiastice „Sĕ trăiéscă!" se repetară şi după acéstă scurtă vorbire.

Acuma începù stropirea cu apă sfinţită a celorŭ de faţă, musica începù a cânta,.... sêrbătórea plantărei bradului era sfêrşită.

Imposantă a fostŭ acéstă serbare; unŭ entusiasmŭ neobicînuitŭ şi ordinea cea mai bună a domnitŭ în întregŭ decursulŭ ei. Nimenea nu s'a putatŭ depărta neemoţionatŭ, nicĭ o inimă adevĕratŭ românéscă n'a pututŭ rĕmâné neimpresionată! —

Ce frumosŭ era, décă şi punctulŭ alŭ doilea din programulŭ anunţatŭ de comitetulŭ aranjatorŭ s'ar fi putatŭ esecuta, décă onor. Eforiă a scólelorŭ nóstre centrale ar fi permisŭ iluminarea edificiului gimnasialŭ!.... Décă onorata Eforiă n'ar fi avutŭ motive destulŭ de temeinice, destulŭ de grave, când a opritŭ lucrulŭ acesta, atuncĭ am fi siliţĭ sĕ constatămŭ, că a făcutŭ fórte rĕu, că s'a pusŭ în conflictŭ cu sentimentulŭ generalŭ alŭ Românilorŭ braşovenĭ!

Dér sĕ trecemŭ mai departe. *Lunĭ* în 13 Aprilie la 6 óre diminéţa musica pompierilorŭ făcù „reveil" prin uliţele de căpetenia ale suburbiului Scheiu, vestindŭ, că în Caransebeşŭ s'a începutŭ adevĕrata ḑi de serbare, éră la 9 óre se începù liturghia la biserica Sf. Nicolae, la care luară parte scolarii şi corpulŭ didacticŭ dela tóte scólele române din Braşovŭ. Serviciulŭ divinŭ se celebră totŭ de trei preoţĭ, cântările liturgice fură esecutate totŭ de corulŭ condusŭ de d-lŭ P. *Dima*, éră cuvêntarea festivă o ţinù d-lŭ *Dr. Vasilie Glodariu*. Oratorulŭ tractă tema sa mai multŭ în modŭ istoricŭ şi sfêrşì printr'o scurtă descriere a meritelorŭ şi activităţii bĕtrânului episcopŭ. —

Banchetulŭ de Lunĭ séra, ţinutŭ în pavilionulŭ de véră din grădina hotelului „Pomulŭ verde," a fostŭ totŭ ce póte fi mai veselŭ şi mai însufleţitŭ.

Tóte clasele societăţii: comercianţĭ, preoţĭ, profesorĭ, advocaţĭ, funcţionarĭ, meseriaşĭ etc., din Scheiu şi din cetate în jachetă şi în zăbunŭ erau representate.

În fruntea sălei se afla chipulŭ iluminatŭ alŭ iubilarului, lucratŭ de pictorulŭ M. *Popŭ* ca sĕ se foloséscă ca transparentŭ la iluminarea edificiului gimnasialŭ.

Presidiulŭ banchetului îlŭ purtă veteranulŭ profesorŭ în pensiune, *tata Davidŭ Almăşanŭ*, contimporanŭ şi amicŭ intimŭ alŭ parochului şi protopopului Iónŭ Popasu. Musica era cea naţională, a lui Găluşcă.

Şirulŭ toastelorŭ se deschise de cătră preşedintele, *tata Almăşanu*, care închină în sĕnĕtatea Prea S. Sale părintelui episcopŭ.

Apoi toastă d-lŭ profesorŭ *V. Glodariu*, pentru sprijinitorii scólelorŭ şi apoi pentru pressă, profesorulŭ *Bârseanu* pentru contimporanii lui Popasu şi apoi pentru Românii din Scheiu, *Directorulŭ acestei foi* pentru adevĕraţii dascălĭ românescĭ, profesorulŭ I. *Panţu*, pentru recunoscinţa ce o datoresce tênĕra generaţiă, Ilustrităţii Sale, profesorulŭ *Vlaicu* pentru bărbaţii cu inimă şi de votamentŭ şi apoi pentru preoţĭ, d-lŭ *N. P. Petrescu* pentru comercianţĭ, d-lŭ Dim. *Iarca* pentru unire, d-lŭ *G. Bogdanu* pentru ómenii de caracterŭ, d-lŭ *N. Senius* pentru ómenii de progresŭ, profesorulŭ *L. Nastasi* pentru corpurile administrative ale scólelorŭ centrale din Braşovŭ, părintele *G. Perşenaru* pentru corpulŭ profesoralŭ, etc. De asemenea vorbì unŭ prea stimatŭ óspe din România, d-lŭ *Nacianu* din Ploescĭ, éră din representantii poporului din Scheiu toastă d-lŭ *Dragomirŭ Pulpaşŭ* pentru acei conducĕtorĭ ai poporului, *carĭ în faptele lorŭ sémĕnă cu Popasu, şi au ca şi elŭ inima curată şi simţŭ românescŭ.*

Partea, aşa ḑicêndŭ, oficială a banchetului durà până pe la 11 óre, éră după aceea petrecerea se continuă în modulŭ celŭ mai animatŭ până în ḑorile ḑilei următóre. —

Aşa au fostŭ serbările din Braşovŭ în onórea Episcopului Popasu; frumóse şi pline de entusiasmŭ!

Etimologicum magnum Romaniae

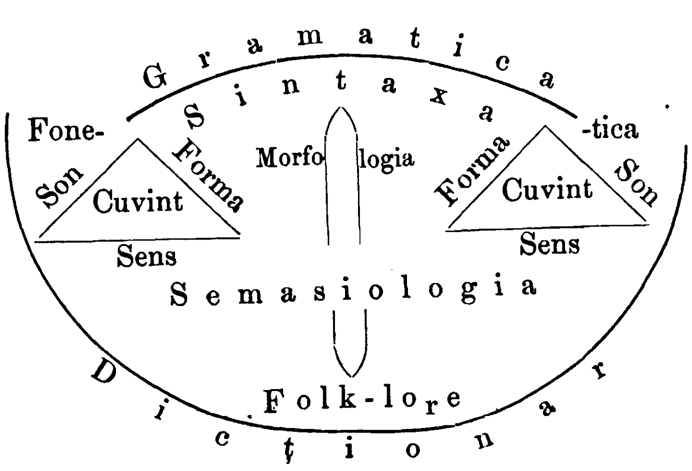
Dicţionare şi Dicţionare

Introducerea la tomulŭ II.,

Citită dinaintea Academiei române în şedinţa dela 13 Martie 1887.

(Fine.)

Gramatica cuprinde o parte dintr'o sferă fórte întinsă, pe care dicţionarulŭ o îmbrăţişéză întrégă. Raportulŭ sinopticŭ dintre ambele s'arŭ puté representa prin următórea figură, din care vedemŭ totodată, că gramatica nu numai se intercaléză órecum în dicţionarŭ, dér încă — chiar când o considerămŭ în deosebĭ — se întemeiază pe elŭ:

Prin »folklore« se înţelegŭ aci, nu acele texturĭ poporane, carĭ suntŭ nu mai puţinŭ trebuinciόse gramaticei, fiindŭ o preţiósă fântână pentru Linguistică peste totŭ, ci se înţelege întregulŭ traiu presinte şi trecutŭ alŭ unui poporŭ, viéţa lui materială şi morală în treptata-i desfăşurare, cu tóte ale ei multe şi mĕrunte. Cu câtŭ acestŭ traiu ne este mai cunoscutŭ, cu câtŭ noi ni-lŭ putemŭ înfăţişa într'unŭ chipŭ mai intuitivŭ, mai vĕḑutŭ cu ochii, cu atâtŭ mai limpede ne dămŭ sémă de sensulŭ celŭ mlădiosŭ alŭ cuvintelorŭ. Cine óre n'ar pricepe şi mai binej naşcerea logică a lui **scapŭ** din „excapo=es din manta", décă ar avea dinainte-i chiar imaginea acelei mantale, care înfăşura pe drumeţulŭ romanŭ obositŭ? Unŭ dicţionarŭ e datorŭ, după putinţă, a'şĭ împinge cercetările până la acea margine estremă, căcĭ ţinta lui în starea actuală a sciinţei, este de a ne împărtăşì în istoria fiă-cărui cuvêntŭ genesea totală a unei asociaţiunĭ de idei.

Pe lângă »capa«, poporulŭ romanŭ mai avea şi alte felurĭ de mantale, numite »lacerna«, „birrus", „sagus", „mantum" etc. Putemŭ noi óre cunósce cu deplinătate pe una din ele, décă nu o scimŭ deosebi de celelalte? Şi nu numai când e vorba de lucrurĭ, ci nu mai puţinŭ şi în privinţa cea imaterială a simţĕmintelorŭ şi a speculaţiunilorŭ intelectuale, orĭ-ce graiu, fiă câtŭ de necioplitŭ sub raportulŭ literarŭ, posede pentru orĭ-ce categoriă o sémă de sinonimĭ, pe carĭ le distinge unele de altele, fiă-care din ele avêndŭ o nuanţă proprià şi dândŭ naşcere unorŭ derivate diferite, uneorĭ chiar divergînţĭ. Alt-ceva este „scapŭ" şi alt-ceva sinonimulŭ „mântuescŭ" derivatŭ din „mantum", adecă din aceeaşĭ noţiune fundamentală ca şi „capa". Diminutivulŭ „mantellum" ne apare deja la Plaut (Capt. III, 3 v. 5—6) cu sensulŭ de „scăpare":

Nec mendaciis subdolis mihi usquam mantellum est meis,
Nec sycophantiis, nec fucis ullum mantellum obviam est...

„Mântuescŭ", care n'are a face cu maghiarulŭ „menteni", este formatŭ din latinulŭ „mantum" şi însemnéză literalmente: acopĕrŭ cu o manta" de unde pe de o parte sensulŭ de „sauver", pe d'alta — la Moldovenĭ — acela de „achever", nicĭodată „laisser tomber", căcĭ la Romanĭ »mantum« era scurtŭ şi uşorŭ, „breve amictum« nu supĕrăciosŭ ca lunga „capa". Fără sinonimică accepţiunea celorŭ mai multe vorbe ne apare într'o umbră, în care ochiulŭ ḑăreşte figurile, dér confundă feţele.

Dela Festus până la Suidas, dela Suidas până la Henricus Stephanus, dela Henricus Stephanus până mai în ḑilele nóstre, dicţionarele cele marĭ se mulţumescŭ cu arătarea sensului imediatŭ vechiu séu nou alŭ unui cuvêntŭ prin întrebuinţarea'i curatŭ literară într'o construcţiune sintactică. Dér până şi acéstă citare a texturilorŭ este generalmente prea-trunchiată, uitându-se că adesea înţelesulŭ celŭ intenţionatŭ alŭ cuvêntului nu se lămuresce fără unŭ lungŭ pasagiu reprodusŭ in extenso. Littré celŭ d'ântêiu a sciutŭ sĕ citeze şi tocmai de aceea celŭ d'ântêiu elŭ a reuşitŭ sĕ indice într'o mulţime de casurĭ nu numai sensurile, dér până şi nuanţele cele mai fine ale fie-cărui sensŭ în parte. Graţiă citaţiunilorŭ bine alese, bine cumpĕnite şi bine clasificate, graţie totd'odată unei pĕtrunḑĕtóre şi interesante sinonimice, opera lexicografului francesŭ este nu numai unŭ registru de consultatŭ, ci până la unŭ punctŭ o carte de lectură pe când publicaţiunea Englesului Murray se aseménă mai multŭ cu o diagramă: pe una o poţĭ primi ca pe acelŭ tovarăşŭ cu care vorbescĭ fără sĕ ţi se urască şi — după ḑicĕtórea romanà — vorba vorbă aduce; cealaltă este unŭ felŭ de scheletŭ, unŭ specimenŭ anatomicŭ, o hîrcă cu osciόre numerotate într'unŭ modŭ fórte simetricŭ, pe care trebue s'o studiezĭ câte odată, dér cu care unei firĭ nervóse nu îi prea vine la socotélă a rĕmâné singură în odaiă.

Orĭ-ce mare dicţionarŭ alŭ unei limbĭ ar trebui sĕ fie cartea de lectură cea mai rĕspândită, cea mai atrăgĕtóre, căcĭ acolo si numai acolo se află deplinulŭ γνῶθι σεαυτὸν alŭ unei naţiunĭ: „cunóşte-te pe tine însuţĭ." În loculŭ de acésta, ni se dă mai tot-d'éuna o stenografiă de abreviaţiunĭ peste abreviaţiunĭ, unŭ nămolŭ de terminologiă scolastică, unŭ laconismŭ pe care nu-lŭ întrece nicĭ chiar stilulŭ telegramelorŭ, nişte litere microscopice menite a face economiă de hârtiă şi a da ochilorŭ orbulŭ găinilorŭ, ş'apoi unulŭ şi acelaşŭ tipicŭ monotonŭ aplicat la bibliografia fie-cării vorbe, deşi fie-care vorbă trăesce ca o individualitate proprie. Tóte astea suntŭ nisce pĕcate moştenite, în carĭ se resfaţă de bună voe Murray, de carĭ într'o parte s'a scuturatŭ Littré, şi de carĭ n'a putatŭ sĕ scape ilustrulŭ Iacob Grimm în monumentalulŭ sĕu dicţionarŭ germanŭ, deşi ne spune elŭ însuşĭ că ar fi doritŭ sĕ'i dea caracterulŭ unei cărţĭ de lectură astfelŭ încâtŭ sĕ pótă fi cititŭ ca o petrecere de familie serile pe la gura socei. Tocmai acésta aşŭ vrea şi eu, deşi străduinţa e cam anevoiósă, căcĭ isbênda atîrnă nu dela talentulŭ celŭ problematicŭ alŭ autorului, ci mai cu sémă dela temperamentulŭ naţiunii cu care are a face Unŭ Englesŭ séu unŭ Germanŭ ceteşte ceşurĭ întregĭ, fără a moţăi, aceléşĭ pagine carĭ ar adormi într'o clipă pe unŭ Francesŭ, pe unŭ Italianŭ, pe unŭ Românŭ; ér ceea-ce place naturei vioi şi neastimpĕrate a ginţii latine, póte sĕ se pară nu sciu cum şi nu sciu ce duhurilorŭ născute şi crescute într'o altfelŭ de admosferă. Eu unulŭ am lucratŭ şi lucrezŭ între Românĭ.

Carte de lectură pentru toţĭ fiĭ naţiunii, unŭ mare dicţionarŭ, zămislitŭ şi săvĕrşitŭ după planulŭ de mai susŭ, ar puté şi 'n şcólă sĕ înlocuiască acele compilaţiunĭ adesea insipide, mai tóte indigeste, prin care unŭ spiritŭ fragedŭ încă se desgustă de citire, departe de a se instrui petrecêndŭ séu de a petrece instruindu-se. Începêndŭ dela clasele cele mai elementare şi până la bacalaureatŭ, fiă pentru băieţĭ, fiă pentru fete, ar fi lesne de a spicui, potrivitŭ cu vîrsta fiă-căruia, câte unŭ şirŭ de cuvinte de o varietate extremă, carĭ nu numai sĕ placă şi sĕ înveţe, dér în acelaşĭ timpŭ sĕ atingă o ţintă cu multŭ şi mai înaltă: a sădi până în băierele inimei cultulŭ raţionatŭ alŭ graiului părintescŭ.

La întemeiarea Etimologicului, dorulŭ Augustului Suveranŭ, rostitŭ de pe tribuna Academiei, a fostŭ de a mântui din peire: „tóte cuvintele vechĭ, carĭ altmintrelea vorŭ fi perdute pentru generaţiuuile viitóre.«

Orĭ-ce cuvêntŭ oglindesce unŭ lucru, o fiinţă, o ideiă, o datină; aceste lucrurĭ, aceste fiinţe, aceste idei, aceste datine, eu m'am încercatŭ şi mĕ încercŭ a le apuca câne-cânesce din ierĭ şi din astăḑĭ alŭ poporului romanŭ; dér pentru ca ele cu adevĕratŭ sĕ nu fiă perdute, pentru ca sĕ pótă rodi cu îmbelşugare în brazdele cele adêncĭ ale ḑilei de mâne, mĕ temŭ a le da secĭ, sarbede, retezate, ci m'am silitŭ şi mĕ voiŭ sili a le aduce palpitânde de viéţă pe ogorulŭ neamului românescŭ.

Ultime scirĭ.

Salonicŭ, 28 Aprilie. — Unŭ numĕrŭ óre-care de Miridiţĭ au măcelăritŭ pe nisce soldaţĭ turcĭ carĭ au profanatŭ mormintele naţionale. —

Turcia va concentra de aci înainte trupe în Macedonia şi va observa în acelaşĭ timpŭ cu stricteţă fruntaria bulgară-macedoniană.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

BERLINŬ, 30 Aprilie. — „National-Zeitung" spune, că **se va proclama starea de rĕsboiu asupra Alsaţiei-Lotaringiei, spre a o oferi de urzirĭ trădătóre de patriă.**

PARIS, 30 Aprilie. — **Schnaebele a fostŭ liberatŭ erĭ după améḑi.**

MEHADIA, 30 Aprilie. — Părechia regală română a plecatŭ erĭ la 11 óre înainte de améḑĭ, după o despărţire fórte cordială.

DIVERSE.

Crimele agrare în Irlanda. — La cererea lui Iohn Morley se împărţi ḑilele trecute între membrii parlamentului englesŭ o statistică, regulată după provincii, despre crimele agrare făptuite în diferiţĭ anĭ în Irlanda. Anulŭ 1845 arată suma totală de 1920; în anulŭ 1880 se comiseră 2585 şi în 1881 4439, în 1882 3433, în 1883 870, în 1884 762, în 1885 941, în 1886 1053. În ultimulŭ anŭ se urcă numĕrulŭ crimelorŭ agrare în Ulster dela 67 la 88, în Connaugt dela 153 la 223, în Munster dela 568 la 631, pe când în Leinster scădură dela 156 la 114.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

Cursulŭ la bursa de Viena

din 29 Aprilie st. n. 1887.

Rentă de aurŭ 5%	101.25
Rentă de hârtiă 5%	88.25
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	150.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 20
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115 60
Bonurĭ rurale ungare	104.40
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.—
Bonurĭ rurale transilvane	104 50
Bonurĭ croato-slavone	104 50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	119.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124 —
Renta de hârtiă austriacă	81 35
Renta de arg. austr.	82 20
Renta de aurŭ austr.	112 —
Losurile din 1860	135.25
Acţiunile băncei austro-ungare	874 —
Act. băncei de creditŭ ung.	285.75
Act. băncei de creditŭ austr.	281.90
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.96
Napoleon-d'orĭ	10.04
Mărcĭ 100 împ. germ.	62 30
Londra 10 Livres sterlinge	126 90

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 16 Aprilie st. v. 1887.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	90—	91—
Renta rom. amort. (5%)	92½	93½
» convert. (6%)	86¾	87½
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	34—	36—
Credit fonc. rural (7%)	103—	103¾
» „ „ (5%)	87—	87¾
» » urban (7%)	100—	100¾
» » » (6%)	92—	93—
» » » (5%)	83—	84—
Banca naţională a Românieĭ 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	17.—	17.50
Bancnote austriace contra aurŭ	2.00	2.02

Cursulŭ pieţeĭ Braşovŭ

din 30 Aprilie st. n. 1887.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.50	Vênd.	8.53
Argint românesc	»	8.45	»	8.48
Napoleon-d'orĭ	»	9.90	»	10.03
Lire turcescĭ	»	11.35	»	11.40
Imperialĭ	»	10.35	»	10.40
Galbenĭ	»	5.93	»	5.99
Scrisurile fonc. »Albina« 6%	»	101.—	»	102.—
„ » „ 5%	„	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	112.—	»	113.—
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ.		

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi postaultimă.

Décă se ivescŭ iregularităţĭ la primirea diarului onor. abonaţĭ suntŭ rugaţĭ a ne încunosciinţa imediatŭ prin carte postale, ca în câtŭ depinde dela noi, sĕ se delăturéze *ADMINISTR. „GAZ. TRANS“*

Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	—	7.30
Predealŭ (	—	—	—	1.14
(	—	—	—	—
Timişŭ	—	—	—	1.45
Braşovŭ (	—	—	—	—
(	7.47	—	4.16	2.32
Feldióra	8.24	—	5.02	—
Apatia	8 51	—	5 43	—
Agostonfalva	9.14	—	6.15	—
Homorodŭ	9.51	—	7.06	—
Haşfaleu	11.03	—	8.52	—
Sighişóra (	11.29	—	9.19	—
(	11.26	—	9.31	—
Elisabetopole	12 00	—	10.16	—
Mediaşŭ	12.29	—	10.57	—
Copsa mică	12.44	—	11.19 11.31	—
Micăsasa	1.05	—	11.52	—
Blaşiu	1.34	—	12.31	—
Crăciunelŭ	1.46	—	12.48	—
Teiuşŭ	2.09	—	1.22	—
Aiudŭ	2.39	—	2.18	—
Vinţulŭ de susŭ	3.01	—	2.48	—
Uióra	3.08	—	2 56	—
Cucerdea	3.14	—	3 64	—
Ghirişŭ	3.53	—	4.51	—
Apahida	5.10	—	5.28	—
Clusiu (	5.30	—	5 56	—
(	—	6.03	—	8.00
Nedeşdu	—	6.21	—	8.36
Ghirbĕu	—	—	—	9.02
Aghirişŭ	—	—	—	9.32
Stana	—	—	—	10.11
Huiedinŭ	—	7.14	—	10.5[illegible]
Ciucia	—	7.43	—	12 16
Bucia	—	—	—	12.50
Bratca	—	—	—	1.21
Rév	—	8.22	—	2.02
Mezö-Telegd	—	8.48	—	3.06
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	3.38
Várad-Velinţe	—	—	—	3.54
Oradia-mare (	—	9.13	—	4.05
(	—	9.18	10.55	4.50
P. Ladány	—	10.38	1.23	7.28
Szolnok	—	12.20	3.24	—
Buda-pesta	—	2.15	10.05	—
Viena (	—	—	2.15	—
(	—	8.00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	--
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.20	8.00
Szolnok	11.05	3.58	7.38	9.34	11.40
P. Ladány	2 02	5.28	5 40	11.26	2.31
Oradea mare	4.12	6.58	9.14	1.38	—
Várad-Velencze	—	—	9.24	2.06	- -
Fugyi-Vásárhely	—	—	9 41	2.17	—
Mezö-Telegd	—	7.33	10.19	2.40	—
Rév	—	8.04	11.38	3.24	—
Bratca	—	—	12.18	3.47	—
Bucia	—	—	12.54	4.07	—
Ciucia	—	8.58	1.57	4.33	—
Huiedin	—	9.28	3.11	5.15	—
Stana	—	—	3.40	5.34	—
Aghiriş	—	—	4.15	5.55	—
Ghirbĕu	—	—	4.36	6.07	—
Nedeşdu	—	—	4.58	6.24	—
Clusiu (	—	10.28	5.26	6.43	—
(	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11 19	—	—	—	7.36
Ghiriş	12 30	—	—	—	9.06
Cucerdea (	1.01	—	—	—	9.53
(	1.06	—	—	—	10.—
Uióra	1.13	—	—	—	10.09
Vinţulŭ de susŭ	1.20	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.41	—	—	—	10.48
Teiuşŭ	2.00	—	—	—	11.14
Crăciunelŭ	2.35	—	—	—	12.12
Blaşŭ	2.48	—	—	—	12.30
Micăsasa	3.20	—	—	—	1.12
Copşa mic	3 36	—	—	—	1.32
Mediaşŭ	4.00	—	—	—	2.18
Elisabetopole	4.35	—	—	—	3.03
Sigişóra	5.12	—	—	—	3.49
Haşfaleu	5.37	—	—	—	4.28
Homorod	7.02	—	—	—	6.16
Agostonfalva	7.43	—	—	—	7.06
Apatia	8.11	—	—	—	7.46
Feldióra	8.41	—	—	—	8.25
Braşovŭ (	9.21	—	—	—	9.15
(	—	—	1.55	—	—
Timişŭ	—	—	2.53	—	—
Predealŭ (	—	—	—	—	--
(	—	—	3.28	—	—
Bucurescĭ	—	—	9.35	—	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.24	—	2.40
Alba-Iulia	11.39	—	3.14
Vinţulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Şibotŭ	12.52	—	4.50
Orăştia	1.01	—	5.18
Simeria (Piski)	2.03	—	5.47
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborşin	5.30	—	8.46
Bĕrzova	5.56	—	9.33
Conopŭ	6.27	—	9.53
Radna-Lipova	6.47	—	10 27
Paulişŭ	7.28	—	10.42
Gyorok	7.43	—	10.58
Glogovaţŭ	7.59	—	11.25
Aradŭ	8.28	—	11.39
Szolnok (	8.42	—	4.52
(	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12.10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok (	11.20	12.41	—
(	4.10	5.45	—
Aradŭ	4.30	6.—	7.04
Glogovaţŭ	4.43	6.13	7.22
Gyorok	5 07	6.38	7.58
Paulişŭ	5.19	6.51	8.17
Radna-Lipova	5.41	7.10	8 36
Conopŭ	6 09	7.37	—
Bêrzova	6.28	7.55	—
Soborşin	7 25	8.42	—
Zam	8 01	9.12	—
Gurasada	8.34	9.41	—
Ilia	8.55	9.58	—
Branicĭca	9.19	10.17	—
Deva	9 51	10.42	--
Simeria (Piski)	10.35	11.07	—
Orăştiă	11.11	11.37	—
Şibotŭ	11.43	12.—	—
Vinţulŭ de josŭ	12.18	12.29	---
Alba-Iulia	12.36	12.46	—
Teiuşŭ	1.29	1.41	—

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenu mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timişóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	11.25	—	2.42
Streiu	11.58	—	3.25
Haţegŭ	12.46	—	4.16
Pui	1.37	—	5.11
Crivadia	2.24	—	5.58
Baniţa	3.05	—	6.40
Petroşenĭ	3.37	—	7.12

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8.17

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroşenĭ	10 07	—	6.10
Baniţa	10 48	—	6.53
Crivadia	11.25	—	7 37
Pui	12.05	—	8.20
Haţegŭ	12.42	—	9.01
Streiu	1.22	—	9.52
Simeria	1.53	—	10.31

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ. Hârtia din fabrica lui Martin Kopony, Zernescĭ